

La cultura en català: de Ramon Llull al present

“...but there are several different Catalonias: Ramon Llull's Majorca, Ausiàs March's Valencia, Salvador Espriu's Barcelona, and places I regret I will never be, now that I am old, including Alacant and Andorra –així parlava el crític Harold Bloom el passat 11 de febrer del 2006, concloent una conferència que va donar a la Poets House de Nova York—. Few peoples are as devoted to the best of their imaginative literature as are the Catalans. Barcelona is a city-of-cities, like New York, Rome, and Paris, and resembles them most in being a city of imagination. Again, I regret that probably I never will have the energy to voyage for a final visit. Instead, I will try to immerse myself more deeply in the study of Catalan and of its literature.”

En aquella mateixa conferència de Nova York, l'autor de *The western canon* emparentava Llull amb Cervantes, Goethe, Dante o Chaucer, perquè tots ells foren els iniciadors d'una llengua literària, els fundadors d'una tradició. Llull fundà una llengua diversa, adaptable a tots els registres, perquè hi va alternar la poesia, la narrativa, la reflexió filosòfica, l'assaig teològic, donant així el tret de sortida a una literatura que s'havia de desplegar en tots els vessants de la lírica, la narrativa, la dramàtica o el pensament. Vuit-cents anys més tard, a l'inici del segle XXI, la literatura catalana es manifesta, després del tràgic combat per la supervivència durant la dictadura de Franco, amb una renovada vitalitat en tots els gèneres i registres de la llengua. L'assaig, el pensament, la recerca acadèmica en llengua catalana són el vehicle per dialogar amb autors d'arreu d'Europa i del món, i aquest diàleg troba un espai idoni en la multiplicitat de revistes culturals i de pensament que, de València a Barcelona, de Lleida a Palma de Mallorca, participen en els debats del pensament contemporani.

Tanmateix, sovint aquest diàleg amb els autors estrangers és només en un sentit: es tradueix i es debat amb pensadors d'arreu, però la veu dels pensadors i els assagistes catalans difícilment aconsegueix travessar les fronteres lingüístiques per tal de ser escoltada i debatuda pels seus col·legues. La revista TRANSFER, que amb aquest número obre les seves pàgines, vol ser, d'entrada, un vehicle de comunicació. En cada número oferirem als lectors articles publicats recentment en les revistes de cultura i pensament en llengua catalana, traduïts a l'anglès. Un consell de redacció, autònom en la seva presa de decisions però estretament vinculat a la xarxa de revistes culturals, farà en cada cas la tria d'articles, donant cos al sumari. TRANSFER constarà de quatre seccions: Essays (assaigs sobre temes contemporanis diversos), Focus (un monogràfic en el qual es recullen articles publicats en diverses revistes sobre un mateix repte de l'actualitat), Notes & Comments (articles més breus sobre diversos aspectes de la cultura catalana) i Reviews (un recull de ressenyes sobre llibres d'assaig i pensament publicats recentment en llengua catalana). Aquest conjunt d'articles s'adrecen a assagistes, pensadors i lectors de tot el món interessats pels temes que tractarem, però d'una manera especial s'adrecen també a les revistes de cultura i pensament en totes les llengües que puguin

tenir interès en traduir els autors i els articles que apareixen a TRANSFER, així com a les editorials, els agents literaris i els traductors especialitzats en temes de recerca i pensament.

La traducció a l'anglès respon en part al fet que actualment hi ha un renovat interès per la literatura i el pensament catalans en el món anglosaxó; durant els primers quatre mesos del 2006 han coincidit un col·loqui sobre Catalunya i les identitats nacionals europees al Remarque Institute de la New York University; una jornada sobre les polítiques lingüístiques de Catalunya i la universalitat dels drets lingüístics a la Universitat de Georgetown; la creació d'una nova Càtedra Joan Coromines a la Universitat de Chicago i la d'un Research Centre for Catalan Studies a la Queen Mary University of London. Aquesta diversitat respon bé a la promoció del pensament català contemporani que es duu a terme des de l'Àrea d'Humanitats i Ciència de l'Institut Ramon Llull (IRL): TRANSFER no serà una revista dedicada a la catalanística sinó que inclourà els debats internacionals que tenen lloc en el camp de la cultura i del pensament contemporanis, tal com es pot constatar en aquest primer número.

Tanmateix, l'opció per l'anglès com a llengua vehicular de la revista TRANSFER respon també a un crit d'alerta: "Mind the gap!" Alerta amb la creixent distància entre una forma de globalització vehiculada per la llengua anglesa, llengua que s'autopercep com a global però que de fet és una de les llengües que menys tradueix. TRANSFER vol deixar de banda l' "universalisme omnicomprensiu" (per emprar la terminologia de Michael Walzer [*covering-law universalism*, en l'original en anglès]), que s'imposa arreu exigint renunciar a la riquesa del pensament expressat en una llengua pròpia. TRANSFER opta, en canvi, per un "universalisme de la traducció" (per emprar la terminologia d'Enric Sòria en el llibre que ressenyem en aquestes pàgines). Des d'una tradició literària de vuit-cents anys i que té avui plena vitalitat en tots els seus gèneres; des de la voluntat de promoure el diàleg entre els assagistes i els investigadors en llengua catalans i els seus col·legues d'arreu del món; des d'una opció política radical a favor d'un universalisme de la traducció, l'IRL ha decidit publicar la revista TRANSFER.

Finalment, l'IRL vol fer constar el seu agraïment a les Publicacions de la Universitat de València, per la seva valuosa col·laboració; a les principals revistes de pensament i cultura en llengua catalana, que s'han sumat amb entusiasme al projecte; i a Antoni Tàpies, per haver volgut ser el primer dels artistes catalans que ens cedeix obra gràfica recent per acompanyar els articles de la revista.

Carles Torner